

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tuloverolain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tuloverolakeja. Kotitalousvähennyksestä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että kotitalousvähennys voitaisiin jatkossa myöntää myös työstä, joka on tehty verovelvollisen tai hänen puolisonsa vanhempien tai isovanhempien käyttämässä asunnossa. Samalla vähennyksen myöntämisperustetta korotettaisiin siten, että verovelvollinen voisi vähentää 30 prosenttia maksamistaan palkoista aikaisemman 10 prosentin sijaan.

Lisäksi tuloverolakiin otettaisiin säännös poliisikokelaalle maksettavan päivärahan verovapaudesta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2005 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2005 alusta. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2005 toimitettavassa verotuksessa.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Kotitalousvähennys

Kotitalousvähennys otettiin käyttöön vuonna 1997 tukikokeiluna Etelä-Suomen, Oulun ja Lapin lääneissä. Verosta tehtävän vähennyksen rinnalla muualla Suomessa kehitettiin suoran yritystuen mallia. Kokeilun jälkeen päädyttiin verovähennyksmallin käyttöönottoon. Verovähennys laajennettiin vuoden 2001 alusta koko maahan, ja suorasta tuesta luovuttiin.

Kotitalousvähennykseen oikeuttaa tavanomainen kotitalous-, hoiva- tai hoitotyö sekä asunnon tai vapaa-ajan asunnon kunnossapito- tai perusparannustyö. Työ on suoritettava verovelvollisen käyttämässä asunnossa tai vapaa-ajan asunnossa. Verotuskäytännössä asuntoon kuuluvaksi on katsottu myös asunnon piha-alue ja sillä olevat asumista palvelevat rakennukset. Sen sijaan vähennyksestä ei myönnetä työsuorituksista, jotka tehdään asuntoon tai vapaa-ajan asuntoon kuuluvan alueen ulkopuolella. Näin ollen esimerkiksi kotitaloustyö, jonka verovelvollinen kustantaa omille vanhemmilleen heidän asunnoissaan, jää vähennyksen ulkopuolelle.

Kotitalousvähennyksen enimmäismäärä on 1 150 euroa vuodessa 100 euron omavastuun ylittävstä määrästä. Jos työ tehdään palkkatyönä työsuhteessa, vähennyksen perusteena ovat pakolliset sosiaalivakuutusmaksut, joiden lisäksi vähennykseen oikeuttaa 10 prosenttia työntekijälle maksetusta palkasta. Jos työ teetetään yrityksellä, vähennys on 60 prosenttia yritykselle maksetuista työkorvauksista. Molemmat puoliset voivat tehdä vähennyksen erikseen.

Jos kotitalous palkkaa työntekijän, on kotitalouden maksettava yli 20 prosenttia palkasta pakollisia sosiaalimaksuja. Jos kotitalous ostaa palveluja yritykseltä, laskuun sisältyvät välilliset työvoimakustannukset sekä arvonlisävero. Niiden määrän voidaan laskea olevan noin 40 prosenttia työn hinnasta. Kun verovelvollisella oli alunperin oikeus vähentää yritykselle maksamistaan arvonlisäverollisesta määrästä 40 prosenttia tai työntekijälle maksamistaan palkasta menevät sivukulut, tuki oli suurin piirtein yhtä suuri riippumatta siitä, ostiko kotitalous palvelun yritykseltä vai teettikö työn yksityisellä työntekijällä. Viime vuosina kotitalousvähennykseen tehdyt korotukset ovat kohdistuneet ennen kaikkea yrityksille maksettavaan korvaukseen,

jolloin työn teettämismuotojen välille on syntynyt epäneutraalisuutta. Tämän vuoksi kotitalouden on nykyisin edullisempaa ostaa kotitalousvähennykseen oikeuttavat palvelut yritykseltä kuin teettää vastaava työ yksityisellä työntekijällä. Tilanteen korjaamiseksi tulisi joko laskea yritykselle maksettujen työkorvausten vähennyskelpoista osuutta tai nostaa työntekijälle maksetun palkan vähennyskelpoista osuutta.

Kotitalousvähennyksen avulla voidaan edistää kotitalouksien mahdollisuuksia käyttää ulkopuolista työvoimaa kotona tyypillisesti tehtäviin töihin, kuten siivoukseen ja kodin korjaustöihin. Vähennys lisää tällaisten palveluiden kysyntää ja luo siten alalle uusia työpaikkoja. Se on myös omiaan vähentämään kotitalouksissa tehtävää harmaata työtä. Kotitalousvähennys on osoittautunut suosituksi tuen muodoksi, ja vähennystä on viimeisimmän vuodelta 2002 valmistuneen tilaston mukaan käyttänyt noin 89 500 kotitaloutta. Vähennyksiä myönnettiin vuonna 2002 noin 42,5 miljoonaa euroa. Vuodelta 2003 saatujen ennakkotietojen mukaan vähennyksen määrä on kasvanut jopa kaksinkertaiseksi.

Poliisikokelaan päiväraha

Poliisin hallinnonalan koulutusta järjestetään Poliisikoulussa ja Poliisiammattikorkeakoulussa. Molemmat oppilaitokset toimivat sisäasiainministeriön alaisuudessa. Poliisikoulutuksesta annetun asetuksen (1272/1997) 19 §:n mukaan poliisikokelaalle maksetaan opiskeluajalta ministeriön vahvistama päiväraha. Päivärahan suuruus on tällä hetkellä 2,52 euroa päivässä (sisäasiainministeriön kirje 1820/612/89).

Poliisin perustutkintoa suorittava on poliisikokelas lukuun ottamatta niitä työharjoittelu- ja kenttätöjakoja, jolloin hän on nimettyä nuoremman konstaapelin määräaikaiseen virkasuhteeseen.

Poliisikoulun poliisikokelaalle on maksettu kokelaspäivärahaa liki 20 vuotta. Päivärahaa ei ole erikseen säädetty verovapaaksi. Poliisikokelaan päivärahaa ei kuitenkaan ole käytännössä verotettu, vaan se on tulkittu verovapaaksi etuudeksi. Päivärahan lisäksi poliisikokelaat kuuluvat myös yleisen opintotuen

piiriin.

Eduskunnassa on parhaillaan käsiteltävänä hallituksen esitys (HE 168/2003 vp), jolla pyritään selkeyttämään poliisihallintoa koskevia säännöksiä ja saattamaan poliisikoulutusta koskevat säännökset vastaamaan perustuslain vaatimuksia. Hallituksen esitykseen liittyen uudistetaan myös poliisikoulutusta koskevat asetuksentasoiset säännökset. Tarkoituksena on säilyttää päivärahan maksaminen poliisikokelaalle opiskelun lähiopetusjaksojen päiviltä. Päivärahan suuruus ehdotetaan nostettavaksi 3,60 euroon päivältä, mikä vastaisi varusmiesten alimman päivärahan suuruutta. Muiden uudistusten yhteydessä poliisikokelaalle maksettavan päivärahan verotuskohtelulle tulisi säätää perusteet laissa.

2. Ehdotetut muutokset

Kotitalousvähennys

Kun kotitalous palkkaa työntekijän tai ostaa palvelun yritykseltä, joutuu se rahoittamaan maksamansa määrän verotetuilla varoilla. Tämän vuoksi kotitaloudelle on taloudellisesti raskasta palkata vierasta työvoimaa kotona tehtävään työhön. Työllisyyspoliittisesti on kuitenkin tarkoituksenmukaista edistää kotityöpalveluiden kulutusta, joka luo uusia työpaikkoja näitä palveluita tuottavalle pienyrityssektorille. Sosiaalipoliittisista syistä tulisi toisaalta kannustaa kotitalouksia omaehtoisiin hoivajärjestelyihin. Kotitalousvähennys toimiikin huomattavana kannustimena omassa kodissa tehtävien töiden teettämisessä.

Esityksessä ehdotetaan, että tuloverolaissa (1535/1992) säädettyä kotitalousvähennystä laajennettaisiin kotitalouksien työllistämismahdollisuuksien parantamiseksi. Kotitalousvähennystä voitaisiin hyödyntää erityisesti vanhusten hoidon tukemisessa perheen sisällä. Pienituloisimmilla vanhuksilla ei välttämättä ole varoja hankkia itselleen omaan hyvinvointiinsa liittyviä kotitalouspalveluja. Jos omille vanhemmille kustannetut työsuoritukset tulisivat vähennyksen piiriin, moni työssä käyvä aikuinen voisi nykyistä helpommin osallistua ikääntyvien vanhempiansa hoitamiseen. Tällöin myös moni vanhus saattaisi voida asua nykyistä pidempään omassa ko-

dissaan.

Kotitalousvähennyksen säätämisestä alkaen yhtenä peruseriaatteena on ollut vähennyksen myöntäminen ainoastaan sellaisista työsuorituksista, jotka on tehty vähennystä vaativan verovelvollisen käyttämässä asunnossa tai vapaa-ajan asunnossa. Näin ollen vanhempien kotona tehtävän työn perusteella myönnettävä kotitalousvähennys olisi merkittävä laajennus kotitalousvähennyksen perusteissa.

Lisäksi kyse olisi toisen verovelvollisen hyväksi maksettavien kustannusten vähennyskelpoisuudesta verotuksessa, mikä olisi verotuksellisesti hyvin poikkeuksellista. Kyse olisi verovelvollisen vanhemmilleen antaman lahjan tietynlaisesta verovähennysoikeudesta.

Kotitalousvähennys on kuitenkin osoittautunut suosituksi ja paljon käytetyksi vähennykseksi, jolla voidaan vaikuttaa palvelujen kysyntään. Kotityöpalvelujen tukeminen verovähennyksen kautta onkin vaikuttanut positiivisesti palvelualan työllisyyteen ja yrittäjyyteen. Kotitalousvähennyksen laajentamisen arvioidaan lisäävän uusia työpaikkoja nimenomaan matalapalkka-aloilla, joilla tuen tarve on suurin. Kotitalousvähennystä on käytetty eniten siivouspalveluissa, asunnon kunnossapito- tai perusparannustyössä ja pihan hoidossa.

Esityksessä ehdotetaan matalapalkka-alojen tukemiseksi kotitalousvähennyksen laajentamista siten, että kotitalousvähennys voitaisiin jatkossa myöntää myös työstä, joka on tehty verovelvollisen tai hänen puolisonsa vanhempien tai isovanhempien käyttämässä asunnossa tai vapaa-ajan asunnossa. Vähennykseen oikeuttaisi myös työ, joka on tehty ottovanhempien, kasvattivanhempien ja näiden suoraan ylenevässä polvessa olevien sukulaisten käyttämässä asunnossa tai vapaa-ajan asunnossa. Kun työ voitaisiin tehdä myös kaikkien suoraan ylenevässä polvessa olevien sukulaisten käyttämässä asunnossa, tulisi vähennyksen piiriin myös isovanhempien asunnossa tehdyt työsuoritukset. Kohtuussyyt puoltavat sitä, että myös kaikkien edellä mainittujen henkilöiden puolisoiden asunnossa tehty työ tulisi vähennysoikeuden piiriin, jolloin esimerkiksi isä- ja äitipuolten käyttämässä asunnossa tehty työ oikeuttaisi

vähennykseen. Kasvattivanhemmillä tarkoitettaisiin tuloverolain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua kasvattilapsen kasvattivanhempia. Kotitalousvähennyksen voisi tehdä puolisoista kumpi tahansa tai molemmat puoliset. Puolisoilla tarkoitetaan verotuksessa avio- puolisoita sekä avopuolisoita, jotka ovat aikaisemmin olleet keskenään avioliitossa tai joilla on tai on ollut yhteinen lapsi.

Kotitalousvähennys myönnettäisiin samoilla perusteilla kuin verovelvollisen itsensäkin käyttämässä asunnossa tehdystä työstä. Verovelvollinen voisi siis saada vähennyksen ainoastaan itse maksamistaan määristä. Vähennykseen oikeuttaisivat vastaavat työsuoritukset, jotka ovat jo nyt vähennyksen piirissä. Siten vanhempien ja isovanhempien käyttämässä asunnossa tehty tavanomainen kotitalous-, hoiva- tai hoitotyö sekä asunnon tai vapaa-ajan asunnon kunnossapito- tai perusparannustyö oikeuttaisivat vähennykseen.

Asunnossa tehdyn työn käsitettä tulkittaisiin vastaavalla tavalla kuin sitä nykyisin on tulkittu verotuskäytännössä. Näin ollen esimerkiksi pihamaalla tehdyt kotitaloustyönä pidettävät työsuoritukset olisivat vähennysoikeuden piirissä. Verotuskäytännössä vähennykseen oikeuttavana kotitaloustyönä on pidetty esimerkiksi nurmikon ja pensaiden leikkausta, pihan aurausta sekä muuta pihaluonnetta puhtaanapitoa.

Lisäksi työllistämistä kannustettaisiin korottamalla työntekijälle maksetun palkan vähennyskelpoista osuutta nykyisestä 10 prosentista 30 prosenttiin. Korotuksen jälkeen työntekijän työllistämiskustannuksista kustannettaisiin lähes puolet verovaroin. Työllistämisen kannustin kasvaisi merkittävästi, ja samalla neutraalisuusongelma suoraan työllistämisen ja yritykseltä ostettavien palvelujen tuen välillä selvästi pienenesi ilman, että yrityksille maksettavien työkorvausten tukea alennettaisiin. Ehdotukset laajentaisivat merkittävästi vähennyksen käyttöalaa.

Poliisikokelaan päiväraha

Poliisihallintoa ja poliisikoulutusta koskevien säännösten uudistamisen yhteydessä poliisikokelaan päivärahan verotuskohtelusta tulisi säätää laissa. Sosiaalietuuksienkin verotuksessa lähtökohtana on niiden veronalai-

suus, mutta tuloverolaisissa on erikseen säädetty monet vaatimattomat sosiaalietuudet verovapaiksi. Koska poliisikokelaalle maksettava päiväraha on määrältään pieni ja se on vaikiintuneesti ollut verovapaa, päivärahan verotuskohtelua ei tässä yhteydessä muutettaisi.

Näin ollen poliisikokelaan päivärahan verottomuudesta säädettäisiin erikseen. Esityksessä ehdotetaan, että tuloverolain 92 §:n verovapaiden sosiaalietuuksien luetteloon lisättäisiin omana kohtanaan poliisikokelaan päiväraha.

3. Esityksen vaikutukset

Kotitalousvähennyksen laajentaminen koskemaan myös verovelvollisen ja hänen puolisonsa vanhempien tai isovanhempien käyttämässä asunnossa tehtyä työtä aiheuttaisi arviolta noin 5 miljoonan euron verotulojen menetyksen. Työntekijälle maksetun palkan vähennyskelpoisen osuuden korottaminen nykyisestä 10 prosentista 30 prosenttiin alentaisi verotuloja arviolta noin 10 miljoonalla eurolla. Kotitalousvähennyksen laajentamisen yhteenlasketut verotulojen menetykset olisivat näin ollen yhteensä noin 15 miljoonaa euroa.

Kotitalousvähennyksen laajentamisen arvioidaan vaikuttavan työllisyyteen positiivisesti. Vähennyksen laajentuminen lisäisi uusia työpaikkoja nimenomaan matalapalkka-aloilla, joilla tuen tarve on suurin.

Vähennyksen laajennuksen voidaan arvioida kattavan vajaa tuhat laskennallista henkilötyövuotta. Työllistämisvaikutusten arviointi on kuitenkin erityisen vaikeaa. Osa vähennyksen laajentamisen kustannuksista kohdistuisi jo nykyisiin vähennyksen piirissä tehtävään työhön. Perustemuutoksen todelliset työllisyysvaikutukset riippuvat lisäksi voimakkaasti siitä, miten paljon muutos kasvat-

taisi kotitalouspalvelujen kysyntää.

Hallinnon kannalta kotitalousvähennyksen laajeneminen on haastavaa. Erityisesti vähennysoikeuden laajeneminen koskemaan vanhempien ja isovanhempien asunnossa tehtävää työtä on verohallinnon kannalta ongelmallista, sillä vähennysoikeuden selvittämiseksi sukulaissuhteet tulisi jokaisessa yksittäistapauksessa tutkia. Käytännössä näin ei kuitenkaan voida menetellä, sillä sukulaissuhteet eivät ole verohallinnon rekistereistä suoraan saatavilla.

Työntekijälle maksetun palkan vähennyskelpoisen osuuden korottaminen nykyisestä 10 prosentista 30 prosenttiin kaventaisi merkittävästi neutraalisuusongelmaa suoraan työllistämisen ja yritykseltä ostettavien palvelujen tuen välillä.

Poliisikokelaan päivärahan verovapautta koskevalla säännöksellä ei olisi taloudellisia tai muita vaikutuksia, koska esityksessä ehdotetaan ainoastaan, että nykyisin sovellettava käytäntö kirjattaisiin tuloverolakiin.

4. Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä.

5. Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy vuoden 2005 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

6. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 2005 alusta. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2005 toimitettavassa verotuksessa.

Laki**tuloverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 92 §:n 24 kohta ja 127 b §:n 1 kohta,

sellaisena kuin ne ovat, 92 §:n 24 kohta laissa 1263/1997 ja 127 b §:n 1 kohta laissa 1162/2002, sekä

lisätään 92 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1465/1994, 1333/1995, 196/2001, 896/2001, 1309/2002 ja 1360/2002 sekä mainitussa laissa 1263/1997, uusi 25 kohta ja 127 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 995/2000 ja 1065/2002 sekä mainitussa laissa 1162/2002, uusi 4 momentti seuraavasti:

92 §

Verovapaat sosiaalietuudet

Veronalaista tuloa eivät ole:

24) lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta annetussa laissa (48/1997) tarkoitettu opiskelijalle itselleen maksettu koulumatkatuki;

25) poliisikokelaan päiväraha.

127 a §

Kotitalousvähennys

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös työtä, joka on tehty verovelvollisen, hänen puolisonsa tai edesmenneen puolisonsa vanhempien, ottovanhempien, kasvattivanhempien tai näiden suoraan ylenevässä polvessa

olevien sukulaisten tai edellä mainittujen henkilöiden puolisoiden käyttämässä asunnossa tai vapaa-ajan asunnossa.

127 b §

Kotitalousvähennyksen peruste

Verovelvollinen saa vähentää:

1) kotitalousvähennyksen oikeuttavasta työstä maksamansa työnantajan sosiaaliturvamaksun, pakollisen työeläkemaksun, tapaturmavakuutusmaksun, työttömyysvakuutusmaksun ja ryhmähenkivakuutusmaksun sekä lisäksi 30 prosenttia maksamastaan palasta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 200.

Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2005 toimitettavassa verotuksessa.

Helsingissä 14 päivänä syyskuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Antti Kalliomäki*

Laki**tuloverolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun tuloverolain (1535/1992) 92 §:n 24 kohta ja 127 b §:n 1 kohta,
 sellaisena kuin ne ovat, 92 §:n 24 kohta laissa 1263/1997 ja 127 b §:n 1 kohta laissa 1162/2002, sekä
lisätään 92 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1465/1994, 1333/1995, 196/2001, 896/2001, 1309/2002 ja 1360/2002 sekä mainitussa laissa 1263/1997, uusi 25 kohta ja 127 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 995/2000 ja 1065/2002 sekä mainitussa laissa 1162/2002, uusi 4 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

92 §

Verovapaat sosiaalietuudet

Veronalaista tuloa eivät ole:

24) lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta annetussa laissa (48/1997) tarkoitettu opiskelijalle itselleen maksettu koulumatkatuki.

24) lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta annetussa laissa (48/1997) tarkoitettu opiskelijalle itselleen maksettu koulumatkatuki;
 25) poliisikokelaan päiväraha.

127 a §

Kotitalousvähennys

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös työtä, joka on tehty verovelvollisen, hänen puolisonsa tai edesmenneen puolisonsa vanhempien, ottovanhempien, kasvattivanhempien tai näiden suoraan ylenevässä polvessa olevien sukulaisten tai edellä mainittujen henkilöiden puolisoitten käyttämissä asunnossa tai vapaa-ajan asunnossa.

127 b §

Kotitalousvähennyksen peruste

Verovelvollinen saa vähentää:

127 b §

Kotitalousvähennyksen peruste

Verovelvollinen saa vähentää:

Voimassa oleva laki

1) kotitalousvähennykseen oikeuttavasta työstä maksamansa työnantajan sosiaaliturvamaksun, pakollisen työeläkemaksun, tapaturmavakuutusmaksun, työttömyysvakuutusmaksun ja ryhmähenkivakuutusmaksun sekä lisäksi 10 prosenttia maksamastaan palkasta;

Ehdotus

1) kotitalousvähennykseen oikeuttavasta työstä maksamansa työnantajan sosiaaliturvamaksun, pakollisen työeläkemaksun, tapaturmavakuutusmaksun, työttömyysvakuutusmaksun ja ryhmähenkivakuutusmaksun sekä lisäksi 30 prosenttia maksamastaan palkasta;

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 200.*

*Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran
vuodelta 2005 toimitettavassa verotuksessa.*
